ԳԱՅՄԱՆՔ

Կ. Պոլսոյ եր. Տարեկան 180 ղ. Արծաթ
" " Վեցամսեայ 100 " "
" " Եռամսեայ 60 " "
Գաւառաց եւ ար. Տարեկան 200 " "
" " Վեցամսեայ 110 " "
Մէկ թիւ Մեծ թերթ 3 " "
" " Փոքր 1 " "
Ծանուցմանց տողը 2 դահեկան է։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Բաժանորդագրութիւնք կ'ընդունին, եւ ամեն ամսոյ 1էն և 15էն կ'սկսի։ Դուրս գալուն լրագրոյ ծախքը բաժանորդաց վրայ է։ Լրագրոյ վերաբերեալ ծանուցումներ եւ գրուածքներ խմբագիր-Տնօրէնին պէտք է ուղղուին, եւ ճամբու ծախքն ալ ղրկողին վրայ է։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 5 ՓԵՏՐՎԱՐ 1866

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ինչպէս որ մեր չորեքշաբթի աւուր թերթով ծանուցինք, Յունաստանի վիճակը նորէն մտահոգութիւն կը պատճառէ երեք պաշտպան տէրութեանց, որք համաձայնութեամբ միջնորդութիւն մ՚ըրած ըլլան կուսակցութեանց պառակտումները խափանելու և թագաւորին իշխանութիւնը հաստատելու համար։ Ազգային ժողովը լուծուեր է, և ժամանակէ մ՚ի վեր երիտասարդ թագաւորին իր տեղը խոնարհ մը ձգելով մեկնելուն զրոյցներն ալ կը պտըտին, զոր թէպէտ Աթէնքի լրագիրները սուտ կը հանեն, բայց եթէ իրաց վիճակն այսպէս երթալով վատթարանայ, ամեն հաւանականութիւն կրնայ կատարուիլ։ Անիշխանութիւնն ընդհանուր սկզբունք մը դարձած ատեն, տէրութեանց այս միջամտութիւնը վերջնական վճիռի մ՚արգասիքն է, որուն ի՛նչ աստիճան կարևորութիւն ունենալն հաստատ չենք կրնար գիտնալ։ Ինչո՞ւ համար Յոյները ոտքի են, ինչո՞ւ կուսակցութիւններն իրարու դէմ կը մաքառին, ինչո՞ւ օրինաւոր կառավարութիւնն անհնար կըլլայ. —ատոնք այնպիսի խնդիրներ են որք հասարակ գիւղի մը խելահասութիւնը կը յոգնեցնեն։ Յունաստան իր ազատութեան համար պատերազմած ատեն՝ Եւրոպա եռանդագին համակրութեամբ զայն պաշտպանեց, և ո՛չ միայն ամեն կողմանէ կամաւորներ յունաց օգնութեան հասան, որոց մէկն էր նաև երևելին լորտ Պայրըն, այլ և Գաղղիա, Ռուսիա և Անգղիա յայտնի պատերազմ հրատարակելով օսմանեան կայսրութեան դէմ, անոր նաւատորմը Նաւարինի առջև յաղթելուն գործեցին։ Յոյներն 'ի սկզբան քիչ մը ժամանակ հասարակապետական դրութիւնը փորձելով չկրցան յառաջ տանիլ. ուստի և միապետութեան դառնալով, Պաւիէրայի թագաւորին երկրորդ որդին՝ Օթոնը իրենց թագաւոր ընտրեցին, որ բաւական ժամանակ բացարձակ կառավարելէ ետև, սահմանադրութիւն մը հաստատեց։ Բայց Հելլենք և իրենց կառավարութիւնն այնչափ ցնորական գաղափարներով յուզուած էին, որ արևելեան պատերազմին ատեն յայտնապէս Ռուսիոյ կողմը յարեցան, և արևելեան կայսրութեան մը ծիծաղաշարժ երազները անուցանելու միտումներ ցոյց տալ սկսան, այնպէս որ Պիրէոսի նաւահանգստին առջև սպասող Անգլօ-Գաղղիական նաւախումբ մը միայն կրցաւ իրենց անմիտ և ինքնակործան շարժումները զսպել։ Հելլենական կառավարութիւնն այնչափ իր յարգը կորոյս, որ Եւրոպա անգամ կերպով մը զղջացաւ իր շնորհած պաշտպանութեանը վրայ։ Հետևեալ տարիները Յունաստան՝ փոխանակ խաղաղելու՝ օրէ օր խռովութեան մէջ ինկաւ, մինչև որ յանկարծ օր մ՚ալ նոր յեղափոխութիւն մը հանելով Օթոնը վռնտեց։ Շատ դժուարութիւններէ ետև Անգղիոյ բարեկամական միջնորդութեամբ Յունաստան նոր թագաւոր մը գտաւ, որ Յօնիական կղզիներն ալ իրեն իբրև օժիտ բերաւ. բայց ահա դարձեալ գոհ չէ և դարձեալ անիշխանութեան նշանները կերևին։ Արդ՝ եթէ Հելլենք այս վիճակին վերջ չտան, տէրութեանց միջամտութիւնն անհրաժեշտ կը թուի։ Սակայն այսպիսի միջամտութիւն մ՚ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ ազդեցութիւն չկրնար ունենալ, վասն զի արևելեան խնդրոյ մէջ եւրոպական տէրութիւնները վերջին ատենէն խոհեմութեամբ վարուելու սովորած են, ատոր համար ամեն միջոց 'ի գործ կը դնեն որպէս զի միջամտութեան հարկ չմնայ։ Ուստի իրենց առաջին ազդեցութիւնը պարզապէս բարոյական պիտի ըլլայ, այն է Հելլենացիներն յորդորել որ օրինաւորութիւնը յարգեն. իսկ երբ այս յորդորներն 'ի դերև ելնեն, այն ատեն թերևս նիւթապէս միջամտութիւն մ՚ընել հարկ ըլլայ։

Մեքսիկայի խնդիրը նորէն հասարակաց կարծեաց. ծանր ուշադրութեան առարկայ եղած է այս միջոցիս։ Ամերիկայի և Գաղղիոյ կառավարութեանց կողմանէ յիշեալ խնդրոյն վրայ իրենց ազգային ժողովոց ներկայացած գրուածներն հրատարակեցան, և անոնցմէ յայտնի եղաւ որ երկու կողմանէ ալ լուծումը դժուարին և կնճռալից է։ Նաբօլէոն կայսրը՝ որչափ և խաղաղասիրական զգացմունք յայտնէ, պատուոյ կէտերուն վրայ ալ խիստ դիւրազգած է, ուստի և ամերիկացւոց կողմանէ խոժոռ լեզու մը բաւական է բորբոքելու Գաղղիա՝ որ ազգային դրօշին արատ չբերելու համար ահագին պատերազմի մը ձեռնամուխ ըլլայ։ Իր դեսպանական գրուածներուն մէջ Գաղղիոյ քաղաքականութիւնն այս է։ Գաղղիացիք Մեքսիկա չեն գացած այս ինչ կամ այն ինչ կառավարական դրութիւնը պաշտպանելու, այլ պարզապէս Ժուարէզի կառավարութեան կողմանէ բազմաթիւ գաղղիացւոց եղած կեղեքումներուն և անիրաւութեանց հատուցում պահանջելու համար։ Ժուարէզ այս հատուցումը զլանալով, գաղղիական զօրաց հետ պատերազմեցաւ և յաղթըւեցաւ։ Մեքսիկացիք ալ անոր տեղ իրենց համար վեհապետ մ՚ընտրեցին։ Ուստի ըստ Պ. Տրուէն տը Լիւիսի «Ժուարէզի նման դեղէ դեղ փոխող հին նախագահ մը կառավարութեան գլուխ չկրնար ըլլալ, ինչպէս որ քանի մ՚աւարառու և հուրհրատ հրոսակներու խումբեր ալ օրինաւոր բանակ չեն կրնար համարուիլ»։ Բայց գաղղիական զօրքերն անոր համար կեցած են տակաւին Մեքսիկայի մէջ, վասն զի, կը յարէ Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայն «մեք չենք ուզեր մեր ետևէն անիշխանութիւն ձգել, չենք ուզեր նոր թշնամեաց հատուցում տալ կամ նորէն մեր վտանգեալ շահերը պաշտպանելու հարկին մէջ գտնուիլ»։ Վերջապէս Գաղղիոյ բոլոր խնդրածն այն է որ Միացեալ-Նահանգաց կառավարութիւնը կատարեալ չէզոքութիւն պահէ, մինչև որ Գաղղիա Մեքսիկայի մէջ իր ձեռք առած պաշտօնը կատարելով, պատուաւոր կերպիւ ետ դառնայ։ Գաղղիոյ ու Անգղիոյ լրագիրներն այս մասին խաղաղութեան ապահովութիւններով լի են, և երկու կառավարութեանց խոհեմութեանը վրայ վստահութիւն կը յայտնեն։ Դժբաղդաբար պատերազմը շատ անգամ՝ անակնկալ դէպքերէ կը ծագի, և մէկ կամ միւս կողմանէ փոքրիկ թշնամանք մը բաւական է պատերազմի հրդեհը բորբոքելու։ Եթէ Միացեալ-Նահանգներէն կամաւոր զօրքեր Ժուարէզի օգնութեան հասնին, տարակոյս չկայ որ գաղղիական զօրաց գործը մեծապէս կը դժուարանայ Մեքսիկայի մէջ. բայց Ճօնսըն նախագահին կառավարութիւնն այս տեսակ յարձակումներ թոյլ տուած չէ։ Այսու ամենայնիւ Թէքսասէն երեք չորս հարիւրի չափ Ամերիկացի սեւամորթ զօրքեր Միացեալ-Նահանգաց ու Մեքսիկայի սահմանն որոշող Ռիօ-Կրանտէ գետն անցնելով, Պակտատ քաղաքն առեր, Մաքսիմիլիանոս կայսեր զօրքերը ջարդեր կամ բռներ են, և թէպէտ գետին վրայէն գաղղիական քորվէթ մը՝ քաղաքը ռմբակոծեր է, բայց չէ կրցեր յարձակողները հալածել։ Այս լուրը բաւական ծանրութիւն ունի, բայց Շերիտան զօրավարը հեռագրով իմաց տուեր է Ճօնսըն նախագահին թէ Պակտատի գործին վրայ լսուածները չափազանցութիւն են։ Ուստի ստոյգ եղելութիւնն իմանալու համար Գաղղիոյ պատերազմական գործոց պաշտօնէին առնելիք տեղեկագրերուն պէտք է սպասել։

Բրուսիոյ տէրութեան պաշտօնէից գլուխ Պ. Տը Պիզմարք դարձեալ իր վրայ խօսիլ կուտայ, և գոցես իր ներքին քաղաքականութեան նպատակ դրած է լուծել այս խնդիրը թէ ի՛նչ կերպով հնար է Սահմանադրութիւնն անգործադրելի ընել՝ առանց արտաքին դանդաղներէ գոնէ մեծ խռովութիւն մը հանելու։ Ամեն սահմանադրութեանց համեմատ ժողովրդեան երեսփոխանք կատարեալ ազատութիւն ունին խորհրդարանին մէջ իրենց կարծիքն արտայայտելու, և մինչև անգամ համարձակութեամբ տէրութեան գլխոյն դէմ խօսելու։ Ուստի բրուսիական խորհրդարանին անցեալ տարուան նիստէն վերջը, Պ. Տը Պիզմարք երկու երեսփոխանաց դէմ դատ բացեր էր, որպէս թէ թագաւորին կառավարութիւնը թշնամներ են իրենց ճառերուն մէջ։ Բայց դատաւորներն երկու երեսփոխաններն ալ արձակեր են յայտարարութիւն ընելով թէ երեսփոխանք խորհրդարանին մէջ խօսած ճառերնուն համար պատասխանատու չեն կրնար ըլլալ։ Իսկ Պ. Տը Պիզմարք դատէն ետ կենալ չուզելով, Բրուսիոյ դատաստանական բարձրագոյն ատենին բողոքեր է, ուր իր ամբաստանութիւնն ընդունուելով, հետևաբար յիշեալ երկու երեսփոխանք դատի պիտի կանչուին։ Թէև այս դէպքը քաղաքական մեծ կարևորութիւն մը չունի, բայց սահմանադրական սկզբունք մը կառավարութեան կողմանէ այսպէս բռնաբարուելուն և բարձրագոյն ատեան մ՚ալ անոր պաշտպան կանգնելուն համար՝ բաւական ուշադրութիւն կարթընցնէ, և նայինք ի՛նչ վախճան պիտի ունենայ։ Արդարև քիչ հետաքրքրական չըլլար տեսնել թէ արդեօք երկու երեսփոխա՛նք պիտի վաստկին դատը, եթէ ոչ կառավարութիւնը։

Սպանիոյ տէրութիւնը Չիլիի բռնած ստանելիքներէն ետ կեցած չերևիր, ըստ որում անձնասպան Բարէյա ծովակալին տեղ Բինզոն ծովակալը կարգեր է, և Խաղաղական Ովկիանոսի մէջ ունեցած ծովային զօրութիւնն ալ աւելցուցած է։ Չիլիցիք ալ ծովապատակներ կը պատրաստեն Անգղիա, և կը վախցուի որ եթէ պատերազմ մը բացուի, հարաւային Ամերիկայ անուն հռչակաւոր ծովապետ Նաւէն տուած վնասներուն նման վնասներ կրէ Սպանիացւոց վաճառականութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական Հրամանաւ՝

Արդարութեան Դարձի ատենին անդամ Բաղէսլ պէյն առևտրական գործոց պաշտօնատան Մուսթէշարի փոխանորդ կարգեցաւ։

Նոյն պաշտօնատան մէկ քանի գլխաւոր պաշտօնէից ալ հետևեալ աստիճանները շնորհուեցան։

Իւլայի երկրորդ աստիճան, համարակալ Նասըր էֆէնտիին։ և չնաւանց վերատեսուչ Ֆայիգ Իզզէթ էֆէնտիին։

Երկրորդ կարգի առաջին աստիճան (սանիէ միւթէմայիզի,) առևտրական երկրորդ ատենին նախագահ Յ. Վահան էֆէնտիին։

Երկրորդ աստիճան, նոյն ատենին անդամ Սարբենեան Յովհաննէս էֆէնտիին, առաջին ատենին անդամ Սատվաթ [illegible] էֆէնտիին և Ալի Հիլմի էֆէնտիին։

Երրորդ աստիճան, առևտրական գործոց պաշտօնեայ Վասիլ [illegible] փաշայի [illegible] Ճէմիլ պէյին և առաջին ատենին գլխաւոր գրագիր Շէֆիք էֆէնտիին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՄԵՐԻԿԱ

Ահաւասիկ Մեքսիկայի խնդրոյն վրայ Միացեալ-Նահանգաց ազգային ժողովներուն ներկայացած դեսպանական գրուածոց պարունակութիւնը։

Անցեալ յուլիսին Մաքսիմիլիանոս կայսեր մէկ գործակալը Վաշինկթըն գացեր է Գաղղիոյ դեսպանին միջնորդութեամբ Մեքսիկական կայսրութիւնը Միացեալ-Նահանգաց ճանչնալ տալու համար, բայց չէ կրցեր յաջողիլ։ Նոյեմբեր 16 ին Պ. Սիւըրտ կը գրէ Միացեալ-Նահանգաց Փարիզու դեսպանին, թէ գաղղիական զօրաց Մեքսիկայի մէջ ներկայութիւնը մեծ դժգոհութիւն կուտայ ամերիկացւոց, թէ Միացեալ-Նահանգները Մեքսիկայի կայսրութիւնն անգործադրելի կը համարին, եւ թէ իրենց

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ

Ազգային տօնախմբութիւններն ամեն ժամանակ հաճելի են, և մարդիկ ուրախութեամբ կընդունին անոնց եկած օրերը։ Մարդուս սրտոյն մէկն ալ՝ անտարակոյս՝ զուարճութիւնն է, որ մեր տխրութիւնը կը փարատէ և նոր ոյժ ու աշխոյժ կուտայ դարձեալ հազար ու մէկ հոգեր դիւրութեամբ կրելու։ Ճանապարհորդն անընդհատ իր ճամբան չկրնար յառաջ տանիլ, և ճամբուն վրայ արծաթափայլ վտակ մը և անոր եզերքը բուսած զովարար ուռենիները տեսնելով, քիչ մը կը նստի յոգնութիւն առնու. բայց սով միթէ՞ ժամանակ կը կորսնցնէ. —ո՛չ, այլ առաւել եւս փութով ու բերկրութեամբ իր ճամբան յառաջ կը տանի։ Այն զուարճաքեայ հանգստութեամբ իր ճակտին քրտինքը կը սրբէ, և բոլոր զգայարանքը նոր առաձգականութիւն մը կառնուն։ Նաւաստին Ովկիանոսին խորը նաւարկած ատեն, երբ որ հեռուէն կանաչազարդ և մարմանդագեղ կղզի մը կը դիտէ, նաւուն ղեկը դէպ՚ի հոն կուղղէ, և երբեմն վայրենեաց խժդժութեան ալ դիմադրաւելով՝ կղզին կելնէ ծովու վրայ կրած նեղութեանց փոխարէն մխիթարութիւն մը փնտռելու համար։

Մարդկային բնութիւնն այսպէս եղած է, զուարճութիւններէն չկրնար անցնիլ, և իր կրած հոգերուն մեծ մասը հաճոյք առնալու համար է։ Այս միտումն զգալի և բնական է, ուստի չենք կրնար զայն վար զարնել կամ արգելուլ՝ երբոր բանաւոր ըլլայ։ Մարդիկ շարունակ կը յեղյեղեն թէ «ամեն բան չափ ունի», և երբ որ մէկն անկէց անցնի, «այս չափն անցուց» կըսեն։ Ովխեսի նաւն ալեկոծեալ տատանելէ ետև լուսատակերաց երկիրը կը հանի։ Հոն մէջ ի՞նչ անտեղութիւն կը տեսնես. —ոչինչ։ Նաւաստիները մահուան վտանգէն խոյս տալով՝ հազիւ թէ փրկարար նաւահանգիստ մը կը գտնեն, ուր ցնծութեամբ կը նետուին. բայց տես՛ անմտութիւնը, որ հոն ելնելէ ետև լուտոս կուտեն, բոյս մը՝ որուն ճաշակին առնողներն իրենց հայրենիքը կը մոռնան եղեր։ Հիմայ, Հոմերոսի այլաբանած լուտոսն անկարգ զուարճութեան տեղ առնունք, և ի՛նչ զարմանք կը մնայ որ անոր խայծն առնողներն իրենց պարտաւորութիւնը բոլորովին զանց ընեն։ Ուստի Ովխեա՝ որ քաջութեամբ ալեաց դէմ մաքառած էր, չկրցաւ այս անկարգութեանն յաղթել և իր ընկերաց մեծ մասը լուտոսակերաց երկիրը թողլով ետ դարձաւ։ Իսկ Սիրենայց ձեռքէն ալ իրօք [illegible] չկրցաւ զերծանիլ, բայց եթէ իր ընկերաց ականջները խցեց, և զինքն ալ ամուր պարաններով նաւակայմին կապել տուաւ, որպէս զի անոնց դիւթական ձայնէն չթմրի, և չերթայ անոնց որոգայթին մէջ իյնայ։ Տելեմաք ալ Կալիփսոյի կղզին անմեղութեամբ կը մտնէ, բայց առանց Մենտորի մ՚անհնար կըլլայ անկէց դուրս ելնելը։ Անիբալ Ալպեան լեռանց ժայռերէն կանցնի, և շատ ճակատամարտից մէջ յաղթական կը հանդիսանայ, բայց Կապուայի զուարճութեանց մէջ իր զօրաց քաջութիւնը կը մեղկանայ, և մինչև Հռոմայ դուռը հասած յաղթական դիւցազնը կը յաղթուի և ամօթապարտ ետ կը դառնայ, իր պարտութիւնը Կարթագինէի կործանման պատճառ կըլլայ, և ինքն ալ այնուհետև Ասիոյ թագաւորաց դռներն օգնութիւն մուրալով կը դեգերի մինչև ցմահ։

Օրինակները շատցնելու հարկ չկայ, ատոնք ալ գրեթէ հանրածանօթ բաներ ըլլալուն համար կը յիշենք, որպէս զի մեր բառերն աւելի բացայայտ ըլլան։ Զուարճութեանց պէտքը տեսանք, բայց անոնց բանաւոր ըլլալու հարկն ալ զգացինք։ Մեր նախնիք տարւոյն մէջ բաւական օրեր սահմանած են զուարճութեան համար, որոց մէկ մասը հեթանոսական տօները քրիստոնէականի փոխելով դրած են, մէկ մասն ալ ուրիշ քրիստոնեայ ազգաց հետևելով սահմանած են։ Բայց այս տօներուն սկզբը փնտռել հնախուզաց գործն ըլլալով, մեր առաջադրութիւնն այն է թէ ինչպէս կը գործածենք զանոնք։ Ինչպէս ուրիշ քրիստոնեայ ազգաց, նոյնպէս ալ մեր ամենէն գլխաւոր տօները Զատիկն ու Ծնունդն են, բայց ատոնց համար եղած տեսակցութիւնները կրօնական առիթ մ՚ալ ունին, իսկ բարեկենդանը պարզապէս զուարճութեան համար սահմանեալ է։ Այսօր բարեկենդան է, ծանր հոգերը վաղուան մնան, խիստ լաւ, ահա մեք ալ այնպէս կընենք, և ծանր խնդիրներն 'ի բաց թողլով բարեկենդանի վրայ միայն կը խօսինք։

Բարեկենդա՛ն, բայց գիտե՞ս որչա՛փ զուարճութիւններ կան այս մէկ բառին մէջ։ Բարեկենդանը պօլսեցւոյն համար կը նշանակէ թատրոն, կը նշանակէ պարահանդէս, կը նշանակէ դիմակաւորութիւն (մասքարատ), տուներուն մէջ այցելութիւն, փողոցներուն մէջ անցուդարձ. և գաւառականին համար կը նշանակէ պոռալ, կանչուըռտել, թմբուկ և փող զարնել և այլ և այլ և այլն։ Ո՞ր մէկն յիշենք, բարեկենդանի խնդութիւններն անթիւ են, որոց առաջինն ու գլխաւորն է արբեցութիւնը, ինչպէս ուրիշ ազգաց, նոյնպէս ալ Հայոց համար։

Բայց կարգաւ խօսինք, որ մեր հա-

բարեկամ եղող հասարակապետութեան մը տեղ ուրիշ կառավարութիւն ճանչել չեն ուզեր։ Նոյեմբեր 30ին փարիզու դեսպանը կը ծանուցանէ Պ. Սիւըրտի թէ իր նամակը Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնէին կարդացեր է, որ ըսեր է իրեն թէ այն նամակին ոչ հաճութիւն կ՚զգայ, ոչ տհաճութիւն։ Դեկտ. 16ին Պ. Սիւըրտ կը գրէ դարձեալ փարիզու դեսպանին թէ, Միացեալ-Նահանգները կը բաղձան Գաղղիոյ հետ բարեկամութիւն պահել, բայց թէ՝ այն բարեկամութիւնը ծանր վտանգի մէջ կ՚իյնայ գաղղիական զօրաց Մեքսիկա մնալովը։

Բայց ամենէն աւելի կարեւորութիւն ունեցողը Պ. Տրուէն տը Լիւիսի Վաշինկթընի գաղղիական դեսպանին գրած մէկ գաղտնի նամակն է, որուն մէջ Նաբոլէոն կայսեր դիտաւորութիւնները յայտնելով կը ծանուցանէ թէ Գաղղիա պատրաստ է իր զօրքերը Մեքսիկայէն ետ դարձընելու՝ եթէ Միացեալ-Նահանգները Մաքսիմիլիանոս կայսեր կառավարութիւնը ճանչելով՝ անոր հաստատուն պահուելուն վրայ ապահովութիւն տան։ Դեկտ. 6ին Պ. Սիւըրտ կը պատասխանէ գաղղիական դեսպանին թէ Միացեալ-Նահանգաց Նախագահը շնորհակալ է Նաբոլէոն կայսեր դիտաւորութեանց վրայ, բայց կը ցաւի որ ստիպուած է ըսելու թէ Մեքսիկայի խնդրոյն վրայ Գաղղիոյ առաջարկած պայմանն իրեն անգործադրելի կը թուի։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Քաղաքական ժողովէն հրաժարելոց թիւն օր քան զօր կաւելնայ, և լսանուս նայելով՝ արդէն վեցի հասած է։

Միանգամայն խօսք կը պտըտի թէ Քաղաքական ժողովին և Սրբազան Պատրիարքին մէջ ինչ ինչ խնդրոց վրայ անհամաձայնութիւններ ծագած են, անհամաձայնութիւններ՝ որոց պատճառները ծանօթ չեն մեզ, բայց վերջապէս տարակոյս չկայ թէ ազգային գործոց արդէն տարտամ և անդոհացուցիչ ընթացքին օր քան զօր վատթարման առիթ են։

Փափաքելի է որ այս՞ տխուր վիճակին դարմանը ժամ մ՚առաջ խորհուի։

Պոլսոյ և Գարակէօմրիւկի թաղերուն մէջ ծագած սահմաններու վէճը Ա. Արչութեան կողմանէ որոշուելէ ետև, կը մնար այն երկու թաղերուն իրենց ներկայ կարևորութեան և բնակչաց թուոյն համեմատ երեսփոխանական ընտրութեան իրաւունքները որոշել և նոր թաղական խորհուրդներ ընտրել տալ։

Քաղաքական ժողովն այս մասին արժան եղածը անօրինած ըլլալով, հետևեալ Պատրիարքական ծանուցագիրն ուղղուեցաւ այս շաբթու յիշեալ երկու թաղի եկեղեցեաց քարոզիչներուն։

Արժանապատիւ սիրելի,

Քաղաքական ժողովը նկատելով որ ասկէ քանի մը ժամանակ առաջ ընդհանուր ժողովին անօրինմամբը կազմուած Մասնաժողովին հնազանդութեամբը Պոլսոյ և Գարակէօմրիւկի սահմաններու վէճը կարգադրուած և Սալմաթօմրուք քուէից որոշմամբը Գարակէօմրիւկի թաղ հրատարակուելուն արդիւնք տեղեկագիրը ըստ օրինի վաւերացած է Վարչութեան կողմէն, արժան դատեց պէտք եղած հրամանները ուղղել երկու թաղական խորհրդոյ կազմութեան համար, որպէս զի Թաղական գործերը երեսի վրայ մնալէն յառաջ եկած անպատեհութեանց վախճան տրուի։

Թէպէտ իւրաքանչիւր թաղ իր երեսփոխանը կընտրէ Ընդհանուր ժողովին համար, բայց ըստ որում Պոլսոյ և Գարակէօմրիւկի թաղից երեսփոխաններն արդէն ընտրուած և Ընդհանուր ժողովով իբր օրինաւոր հաստատուած են, այնպէս որ չէ կարելի այժմ այս ընտրութիւնը ոչնչացընել և վիճակաւ որոշուած պայմանաժամէն առաջ նորոգ ընտրութեանց ձեռնարկել, Քաղաքական ժողովը արժան դատեց վիճակաւ որոշել ըստ Սահմ. իւրաքանչիւր թաղի ընտրեալ երեսփոխանները իրենց ընտրողաց թուոյն նայելով։

Ուստի հինգ երեսփոխաններէն երեքը վիճակաւ Պոլսոյ թաղին եղան և ասոնք են.

Վսեմ. Բարունակ պէյ Ֆէրուհ
» Տատեան Ներսէս էֆէնտի
» Նէվրուզեան Աբգրիկ էֆէնտի.

Իսկ երկուքը Գարակէօմրիւկի համար որք են՝

Մեծ. Ֆրէնկեան Աբրահամ էֆէնտի
» Ցոլաքեան Կարապետ էֆէնտի։

Քաղաքական ժողովոյ այս անօրէնութիւնը՝ ինչպէս Պոլսոյ թաղի՝ նոյնպէս ձեր սիրելութեան հաղորդելէ ետև ՚ի ծանօթութիւն ժողովրդեան, անհաւասիկ ընդ գրոյս կուղղեմք ձեզ նաև թաղից Թաղական խորհրդոյ ընտրութեան համար առաջին հրահանգ մը, որպէս զի ըստ այնմ ընտրողական ժողովոյ կազմութեան, Թաղական ընտրելեաց և ընտրողաց ցուցակներուն պատրաստութեան փոյթ տանիք և ձեր տեղեկագիրը մեզի ղրկէք որ Բ. հրահանգը առնաք։

2 փետր. 1866
Ի Պատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պոլիս.

---

25 յունվարի 1866 Պոլիս.
... խմբագիր.

Ինչափ ուրախ ենք՝ որ դուք անդամ էք այն Մասնաժողովին՝ որ դրուած է Հայաստանեայց կաթուղիկոսութեան խնդիրը պարզելու, և ներկայ ու ապագայ սերունդին քաղցր ծառայութիւն մ՚ընելու։ Մեր ուրախութեան մէկ պատճառն այն է, որ դուք ձեր պատուական Մասիսով ազգային ամեն համրաշահ խնդիրներ միշտ պաշտպաներ էք, վերահասու էք Ազգի անցելոյն, ներկային, և խորհած էք ապագային վրայ. և երկրորդ՝ որ ազգայնութեան և եկեղեցւոյ սիրով վառուած, մեր հայրենակիցք շահաւէտ առիթ մը կունենան Կաթողիկոսութեան վրայօք իրենց գաղափարներն ուղղակի ձեզ հաղորդելու, որպէս զի թէ՛ հրատարակութեամբ Ազգին միտքը բանաք, և թէ՛ ձեր Մեծապատիւ անդամակիցներուն ուշադրութիւնն անոնց վրայ դարձունեք։ Այս պատեհ առթիւ կը վստահանք հետեւեալ խորհրդածութիւնը հաղորդել ձեզ, որոյ հրատարակութեամբ անշուշտ պիտի պարտաւորէք մեզ շարունակել մեր այն օրինակ հաղորդագրութիւններն անընդհատ։

Ուրիշներու հետ մենք ալ կըսենք, որ կաթուղիկոսական խնդրոյն օրինաւոր լուծումն ու վերահաստատութիւնը դարագլուխ մը պիտի ըլլայ մեր ազգի բարոյական միութեան և զօրութեան. և 1865 տարւոյն դեկտ. 24ը նշանաւոր օր մը պիտի համարուի մեր ազգային պատմութեան մէջ, վասն զի նոյն աւուր գումարուած ընդհանուր ժողովին առնախօսութիւնները տակաւին արձագանգ կուտան ազգայնոց սրտին մէջ։ Ազգը անհամբեր կ՚սպասէ նոյն աւուր մէջ որոշուած Մասնաժողովին խոհեմ գործունէութեան արդասիքներուն, որ պիտի ըլլայ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյն ինքնագլխութեան, Կաթողիկոսական անկախութեան և եկեղեցական ինքնուրոյն վարչութեան պատկերը ներկայացընելով Ընդհանուր ժողովոյ նկատողութեան։ Այս պատկերին մէջ Ազգը կը յուսայ տեսնել իր Եկեղեցւոյ դարևոր իրաւունքները, Կաթողիկոսութեան վաղեմի արտօնութիւնները և Կաթողիկոսական ընտրութեան մէջ համազգային մասնակցութեան ազատ օրէնքները։ Հայուն սրտի խորերը շարժուած են այս մասին, և քաղցր յոյսերու անհամբերութեամբ Հայաստանի ցրուած զաւակաց հոգիները կը թրթռան։ Այս շարժումը Հայու կրօնասիրութեան կենդանի նշանն է։ Այս շարժումը Հայու բարոյական միութեան սիրելի դրաւականն է։ Անտարակոյս, այս շարժման մէջ պղտորիչ և տատամսութեան հակամէտ կարծիքներ ալ կը գտնուին, բայց ընդհանուրը իր Եկեղեցւոյ և Կաթողիկոսութեան սիրով է վառուած, և հետևապէս՝ մանաւոր թիւր և օտարասէր գաղափարները արժէք մը չունին և չպիտի կրնան ունենալ, քանի որ Ազգը իրաւունք կը պահանջէ և իրաւանց սիրով կը յուզուի։ Այսօրուան օրս հայ մը չկայ՝ որ իր Եկեղեցւոյն և Կաթողիկոսութեան նախնական վիճակին այժմեանին հետ համեմատելով՝ անցելոյն երանութիւն մը չկարդայ և ներկային վրայ հառաչանք մը չհանէ։ Հայ մը չկայ որ իր զգացմանց համեմատ, չցանկայ իր Եկեղեցւոյ և Կաթողիկոսութեան օրինաւորութիւնը տեսնել և արդիւնքը վայելել։ Այս անուրանալի ճշմարտութիւն մըն է, որուն չհաւատալը մեղք կը համարինք։ Մենք հաստատ համոզուած ենք, որ ոչ թէ ամեն հայ, այլ և հայութեան կարեկից օտար մ՚անգամ կը փափաքի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ անկախութեան, Արչութեան բարեկարգութեան, Հայու խղճի ազատութեան, մեր ցրուած Ազգի հոգևոր և բարոյական միութեան զօրացման և յառաջդիմութեան, որոնք ոչ միայն իւրաքանչիւր հայուն և ամբողջ Հայութեան են օգտակար, այլ և ընդհանուր մարդկութեան. վասն զի հայոց Ազգը՝ մարդկութեան բազմադարեան անդամներէն մէկն ըլլալով՝ իր նշանակութիւնն ունեցեր է և պարտի ունենալ մարդկային յառաջդիմութեան ասպարիզին մէջ։ Հայաստանեայց Եկեղեցին՝ փոթորկալից դարերուն մէջ, բարբարոսութեան և խաւարի դէմ պատերազմելէն յետոյ, այսուհետև ալ պէտք է յետ չմնայ լուսաւորութեան շաւղին մէջ։ Այս փափաքը ընդհանուր է ամեն զգայուն սրտերու, ինչպէս որ արևու նման փայլած է Ընդհանուր ժողովոյ խորհրդածութեան և որոշման մէջ։ Զարմանալին այս է որ ամենքը խոստովանած են և կը խոստովանին մեր Եկեղեցւոյ վարչութեան և Կաթողիկոսութեան ներկայ վիճակին կարեկցութեան արժանի դրութիւնը. ամենքն զգացած են և կ՚զգան բարեկարգութեան անհրաժեշտ դարմանը, և սակայն ոմանք կը տարակուսին, կը տատամսին և թուլամորթ նախապաշարմունքներով գործին յառաջդիմութեան արգելքներ կը խորհին, և կամ գործը կիսով չափ միայն կատարել արժան կը դատին, և կամ երևակայական վնասներ կ՚սպառնան։ Այս վերջին կարծիքները անուցանող մասը, ինչ որ ըսէ, ըստ մեզ՝ բոլորն ալ ծակ մարդարէութիւն է և յետադիմութեան ու անշարժութեան քարոզ։ Վասն զի որ և է ճշմարտութիւն խոստովանելէն յետոյ՝ զանի չգործադրելը յանցանք է ընդդէմ Աստուծոյ և մարդկան։ Եթէ մարդ յուսահատութեամբ և անտրոփ երկիւղներով կապուի, աւելի լաւ է որ մեռնի։ Երկրագործը եթէ կարկուտ և երաշտ վախնալով չհերկէ և չսերմանէ իր անդաստանը, անօթութենէ կը մեռնի։ Նմանապէս և վաճառականը եթէ իր ապրանքը ծովու մէջ ընկղմելէն վախնալով՝ չաղեւորէ, ոչ թէ վաստակ՝ այլ վնաս կը կրէ։ Վասն զի կարկուտն ու նաւաբեկութիւնը՝ պատահական դէպքեր են, բայց արևն յոյսը միշտ անհրաժեշտ է և յաղթող։ Թո՛ղ համոզուին թուլամորթները թէ քանի որ Ազգը կ՚զգայ և կը խոստովանի իր Եկեղեցական վարչութեան տխուր վիճակը, և քանի որ անոր բարեկարգութենէն մեծամեծ յոյսեր ունի, մանաւանդ չափ պէտք է աշխատի Կաթողիկոսութիւնն օր մը յառաջ բարւոքել, անոր նախնի պատկերն և ուղղութիւնը տալով։ Ով որ աստ վրայ կը տարակուսի՝ նա հայ չէ։ Մինչև ցայսօր ոչ մի տէրութիւն բացարձակ բանած չէ մեզ թէ իրաւունք չունիք ձեր խղճի ազատութիւնը, ձեր Եկեղեցին, ձեր Կաթողիկոսութիւնը սիրել, յարգել և կարգաւորելու. այսուհետև ալ չպիտի ըսեն։ Ով որ այս ինչ կամ այն ինչ տէրութեան կողմէն վտանգաւոր կ՚ըլլայ, նա ինքն իրմէն սուտեր կը կարկտէ։ Երբոր մենք համարձակ կը խոստովանինք մեր դարևոր իրաւունքները, և որ և իցէ տէրութիւն յայտնապէս խափանարար կուզէ ըլլալ, այնու հետև մենք ալ մեր բարեկամի ուղեկցութեամբն ճանչցած ըլլալով՝ ըստ այնմ արժան եղած ընթացքը կը բռնենք։ Բայց քանի որ ոչ ոք բան մը բացած ունի, Հայն իրաւունք ունի ամենայն հերթով Եկեղեցւոյ և Կաթողիկոսութեան անկախութիւնը, ինքնուրոյն էութիւնը, պայծառութիւնն ու յարատևութիւնը համարձակ պաշտպանել ամեն ազգաց և ամեն տէրութեանց առաջ, իր անուրանալի իրաւունքները, և նախնական կարգ ու կանոնն ամրացընել և այն հիման վրայ Կաթողիկոս մ՚ընտրել, որուն կ՚սպասէ մեր Արարատեան մայր Աթոռն և ընդ նմին բոլոր Ազգը։ Հայը պարտական է համարձակ սիրել, պաշտել և պաշտպանել ինչ որ իր նախնիքը սիրեր են, ինչ որ իրենց արիւնով սրբեր են և Լուսաւորչամնութեան անիմանալի գործակցութեամբ հաստատեր են մինչև մեր օրերը։ Հայը պարտական է ամուր գրկել իր Եկեղեցւոյ և խղճի ազատութիւնը, իր պապերը և իրաւունքը, զոր Աստուած շնորհեր է, իր Եկեղեցին դարերով պաշտպաներ է, և զոր այսօր ժամանակը և արդարութիւնը կը պահանջեն պաշտպանել։

Արդարութիւնը կը պահանջէ որ Հայաստանեայց եկեղեցին միշտ անկախ ըլլայ և ինքնագլուխ, ինչպէս եղած է ամեն դար, ամեն տեղ և ամեն ժամանակ։

Արդարութիւնը կը պահանջէ որ Ազգի իրաւունքը Կաթողիկոսի ընտրութեան համար մնայ անբռնաբարելի, առանց օտարներու միջամտութեան, վասն զի այս իրաւունքը Հայոց Ազգի սեպհականութիւնն է՝ Լուսաւորչի ժամանակէն անտի մինչև ցայսօր աւանդուած և պահպանուած։ Արդարութիւնը կը պահանջէ որ Հայոց ընդհանուր Կաթողիկոսը պատասխանատու ըլլայ զինքն ընտրող Ազգին և Աստուծոյն, որոյ անուամբը միայն կուխոստէ և կերդնու իր ձեռնադրութեան ժամանակ։

Արդարութիւնը կը պահանջէ որ Հայոց ընդհանուր Կաթողիկոսը մէկ հատ ըլլայ, իբրև ներկայացուցիչ իր բոլոր Ազգին։

Արդարութիւնը կը պահանջէ որ մեր Եկեղեցւոյ դաւանութեան էական մասունքներն անխախտ և անարատ պահպանուին, ինչպէս պահպանուած են դարուց ՚ի դարս. ոչ ոք իրաւունք ունենայ հպիլ անոնց, ոչ օտարը ոչ Կաթողիկոսը, ոչ արտաքինք և ոչ ներքինք։

Արդարութիւնը կը պահանջէ և մեր եկեղեցւոյ կարգն ու կանոնները կը պատուիրեն, որ մեր հոգևոր հովիւները, առաջնորդները, վիճակաւորները ընտրուին ժողովուրդէն և միայն Կաթողիկոսի անընդմիջական իրաւասութեան տակ, պատասխանատու ըլլալով իրենց ամէն գործառնութեանց համար։

Արդարութիւնը կը պահանջէ և մեր եկեղեցւոյ դարևոր ոգին կը վկայէ, որ մեր Ազգի կրօնական և հասարակական յառաջադիմութիւնը խրախուսէ միշտ անբաժան մնան, Կաթողիկոսը և վիճակաւորները ըլլան պաշտպան լուսաւորութեան, և ժողովուրդն իր ընտրած հոգաբարձական և ուսումնական ժողովներով՝ ծաւալող լուսաւորութեան։

Արդարութիւնը կը պահանջէ որ ազգային կամ եկեղեցական կալուածները, եկամուտները, նուէրները, կտակները և այլ արդիւնքները Կաթողիկոսի հովանաւորութեամբ և Ազգի հսկողութեամբ այնպիսի օրինաւոր պահպանութեան և խնամակալութեան տակ դրուին, որ և Ազգի Եկեղեցւոյ կարօտութեան, կրթութեան և յառաջադիմութեան համար իրենց կեդրոնն ունենան և այն կեդրոնէն կարենան վերստին ծաւալիլ յօգուտ Ազգին և Եկեղեցւոյ։

Արդարութիւնը կը պահանջէ որ Հայոց ընդհանուր Կաթողիկոսն ըլլայ ընդհովանաւորութեամբ ամեն հայաբնակ տէրութեանց. իրեն համար ունենայ ընդհանուր խորհրդարան, բաղկացած ամեն տէրութեանց մէջ գտնուած հայերուն ընտիր անդամներէն, իր Եկեղեցւոյ և Ազգի օգուտը ամեն տեղ պաշտպանելու համար։ Այս մէջ է կաթողիկոսի իշխանութեան նշանակութիւնը։

Արդարութիւնը կը պահանջէ որ 1836 Թուականի Պալոժենիա ըսուած կարգադրութիւնը խափանուի, Ազգին անծանօթ, Կաթողիկոսներէն մերժուած և օտարամուտ ըլլալուն պատճառաւ, և անոր փոխարէն Ազգը իր Եկեղեցւոյ դարևոր իրաւունքները գործադրէ։

Արդէն Ռուսիոյ տէրութիւնը՝ Պալոժենիան չգործադրուելուն պատճառաւ, բուն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ վարչութեան օրէնքն է պահանջած

բևոր նեւթըշոյթ կերպարանք մը չառնու։ Բնականաբար նախ երիտասարդները կը փութան բարեկենդանը պարապ չանցունելու, վասն զի թէ և որդոք ամենէն աւելի կը սիրեն բարեկենդանը, բայց իրենց զուարճութիւններն ալ ազգային են։ Ուրեմն երիտասարդներէն սկսինք։ Ահա մեր հագուած, զգուած, շուկուած պարոնը թատրոն է գացեր, ուր դիտակն ՚ի ձեռին՝ շարունակ աչքն անդին ընդունելութիւն կընէ, այնպէս որ կարծես թէ օթեակներուն ուրուագիծը պիտի քաշէ. բայց ինչ կը մնայ, մ՚հարցունէր. մէկ մ՚ալ վարագոյրը կը բացուի, և իր դիտակն ու ուշը բոլորովին բեմին կողմը կը դառնայ և այնչափ հետաքրքրութեամբ բերանաբաց կը դիտէ դերասանուհւոյն ամեն մէկ շարժումները, որ կարծես թէ անոր պատկերը պիտի նկարէ, Ռեմպրանտի փառքին նախանձելով։ Ներկայացումը կը վերջանայ և գիշերը կէս կ՚ըլլայ, բայց մինչև լոյս շատ ժամանակ կայ տակաւին, և պէտք չէ այս թանկագին միջոցը քնով անցունել։ Մեր երիտասարդն առայժմեան դպրոցին աշակերտներէն չէ, ուստի և քանի մը ընկերակցօք կը վազէ գինետուն ու ծպտեալ գգեստներ վարձու տուողին խանութը, ուր քանի վայրկեան չանցած՝ ամէն մէկը գիւտիր՝ կերպարանափոխ կըլլայ։ Ոմանց ուղղակի կը դիմեն պարահանդէսը, ուր նմանապէս ծպտեալ սիրենաց խումբին իրարու ետևէ կը հասնին, և խառնակութիւնը կոկոխ, երաժշտութիւնը կը հնչէ, և հարիւրաւոր ոտքեր պար կը յօրինեն։ Երիտասարդն այս աղմկալից բազմութեան մէջ ինկնալով, աշխարհ կը մոռնայ, և իր պարակցին հետ ցատկելու, երթևեկելու, ըմպելու և զուարճանալու կուտայ ինքզինքը։ Ինչ երջանկութիւն պարակից մը գտնել, բայց որչա՞փ առաւել երջանկութիւն անոր հետ սենեակ մը քաշուիլ, և դիմակները վար առնելով իրարու երես նայիլ։ Բայց ինչ դժբաղդութիւն եթէ պարանքը փարատի, և դիմակին ներքևէն աչաց անհաճոյ բան մը դուրս ելնէ։

Այս երիտասարդական զուարճութիւններէն զատ ուրիշ զուարճութիւններ ալ կը գտնուին. պարահանդէսի սրահներուն պէս խաղի սրահներ ալ կան, ուր կը դիմեն իրենց բաղդը փորձելու փափաքողները, որոց մեծագոյն մասը ցերեկը պօրսային մէջ կը խաղան, գիշերն ալ գինետուներ։ Խաղ, խաղ, և դարձեալ խաղ, իրենց կեանքը խաղով պիտի անցունեն։ Առաջ կը "կրթուին", "հոգ չէ", կամաց կամաց իրենք ալ կը վարժուին, խաղի մէջ "գայլ" կըլլան, և նորեկ "ոչխարները" կը կթեն։ Պարոններն առաւօտուն պարահանդէսէն կելնեն և կերթան գո՛նէ քանի մը ժամ կը քնանան. բայց խաղցողներուն համար քուն չկայ, ինչու որ թէ "կը թենն" թէ՛ "կթուին" սիրտերնին անհանդարտ է, և մէկ բաղդախնդրութենէն միւսին կը վազեն։

Գանք հիմայ անոնց որ այցելութեան կերթան։ Տիկնայք տանն աւլիններու մէջ ամեն տեսակ ճարտարութիւն կը թափեն իրենց դէմքը փայլեցունելու և թէ դէմքով թէ զարդարանօք միւսներէն գերազանց երևնալու։ Յաղթութեան փափաքը միայն արտաքին սեռին տրուած չէ, այլ փափուկ սեռն ալ միշտ յաղթող համբաւանալու կրւեք կը տագնապի։ Ահա ուրիշ բնամնիք ալ կուգան, և մեկ մեկ խմբակ մը կը կազմուի։ Քանի մը վայրկեան խօսակցութեամբ և իրարու որպիսութիւն հարցունելով կանցնի, սովորական անուշն ու սուրճը կուգայ կերթայ։ Ասկայն հիւրերը նոր հասած են, ինչ ընելու է ժամանակ անցունելու համար, ինչո՞վ զուարճանալու է։ Մէկը կառաջարկէ այս ինչ խաղը խաղալ, միւսոյն ալ այն ինչ, մեծագոյն մասը կը վճռէ, փոքրագոյն մասն ալ կամայ ակամայ կը հնազանդի, և խաղը կսկսի։ Տիկնայք ալ շահախնդութեան (սրէքիւլասիօն) կ՚սկսին։ Եթէ շահին՝ կը պարծենան, իսկ եթէ կորուսանեն՝ կը գայրանան, և իրենց ուշադրութիւնն այնչափ կընկղմի խաղին մէջ, որ ժամերուն հոսումն իրենց համար անզգալի կըլլայ։ Այս ժողովականներուն մէջ ալ մի՛ հարցուներ թէ պչրանքն ինչ դերեր կը խաղայ, կամ քննութիւնը ինչ կատակերգութիւններ կը ներկայացընէ, բաւական է որ հանկոսն թէ զուարճութեան օրեր է, և կը զուարճանան։ Բայց արդեօք այս ուրախ զուարթ տիկնայց ու պարոնայց բերաններէն ուսումնական, ազգային կամ ընկերական խօսք մ՚ալ կը լսուի՞. — Մեք տակաւին այնպիսի խօսակցութեան մը հանդիպած չենք, և շնորհակալ կըլլանք եթէ մէկը մեր սխալմունքն իմացընէ։

Կը տեսնես ահա, ազնիւ ընթերցող, բարեկենդանը ընդարձակ նիւթ մը կը մատակարարէ. ընկերական վիճակին քննութիւնը Դեմոկրիտէսները կը ծիծաղեցընէ և Հերակլիտէսները կը լացընէ, բայց չեմ ուզեր երկարախօսութեամբ քու զուարճութեանդ արգելք ըլլալ, որով կարելի է թէ գրածներս ալ բնաւ չկարդաս։ Ուստի կը վերջացընեմ, խնդրելով որ բարեկենդանի առթիւ ծայրայեղ զուարճութեանց իյնալով չմոռնաս քու բարոյական պարտաւորութիւններդ, և այն տառապեալները որք Ս. Փրկչի պէս ապառաժարան մ՚ի յիյնալով ամենայն մխիթարութենէ զուրկ մնացած են, և միտքդ բերես թէ այն անհոգութեամբ վատնուած տակներուն գոնէ մէկ մասը որչա՛փ արտասուք կըն

հրովարտակով Մատթէոս Կաթողիկոսէն, և ան ալ, ինչպէս կը տեսնենք, 1863ին կարգ ու կանոն է ներկայացուցած նոյն տէրութեանը. սակայն՝ Արդարութիւնը կը պահանջէ որ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Ազգութեան օրէնքները բոլոր Ազգէն ընդունուած և առաջարկուած ըլլան և ամէն հայկական տէրութեանց հովանաւորութեամբ ապահովուած, որպէս զի հոգևոր կապը բոլոր հայերուն մէջ մնայ անխզելի, և ամէնքն ալ կարենան վայելել իրենց ազգային ընտրած Կաթողիկոսի շնորհքն։

Արդարութիւնը կը պահանջէ որ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ շահը և օգուտը միօրինակ պաշտպանուի իր ամէն զաւակներէն, իրաւունքը և պարտքը ամենուս անհրաժեշտ ըլլայ, վասն զի 'ի սկզբանէ անտի այսպէս է եղեր մեր Եկեղեցւոյ և Ազգի մէջ.— Վարդանը՝ Խաչ 'ի ձեռին և Ղևոնդը Աւետարանը— Այս է եղեր և այս պէտք է ըլլայ մեր Եկեղեցւոյ իրաւանց պաշտպանութեան դրօշը։

Արդարութիւնը կը պահանջէ որ այս ամէն իրաւունքները և պարտքերը ապահովուին ինչպէս հարկն է, և ապա համեմատաբար ամէն տեղ գտնուած Հայոց Ազգի բազմութեան՝ որոշուին պատգամաւորներ, և ապա ընտրուի Կաթողիկոս ամենայն Հայոց։

Վերջապէս՝ Արդարութիւնը կը պահանջէ և Եկեղեցւոյ և Ազգի սէրը ամենուն վրայ նուիրական պարտք կը դնէ՝ այս սուրբ և հանրական խնդրոյն մէջ՝ անձնասիրութիւն, մասնաւոր շահ, ատելութիւն, հակառակութեան հոգի, յամառ մտահաճութիւն և այլ ամենայն հանրավնաս կրքեր բոլորովին 'ի բաց մերժել, և սուրբ սրտիւ, մաքուր խղճիւ և ուղիղ հոգւով այս կենսական խնդիրն ըմբռնել և ամենայն հարազատութեամբ և աչալուրջ խոհեմութեամբ բարւոք կատարածին համար աշխատիլ. « Որ ունիցի ականջս լսելոյ լուիցէ »։

Գ. Ս.

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, Տաճկաց Պայրամ ըլլալով, Օգոստափառ Ինքնակալն ըստ սովորութեան փառաւոր հանդիսիւ Սուլթան Ահմէտի մզկիթը գնաց կրօնական արարողութեանց ներկայ գտնուելու; և անկէց Թօփ—Գաբուի պալատին մէջն արարողութեան տեղն երթալով, իւր բոլոր նախարարաց և բարձրաստիճան պաշտօնէից ակնածական շնորհաւորութիւններն ընդունեց։

—Մայրաքաղաքիս Քուռէ ա՛ Օսման լրագրին մէջ հետևեալը կը կարդանք։

Հայ կին մը՝ որ տաճիկ եղեր և Ֆաթմա անուն ընդուներ էր, Թօփ—Գաբուի Հայոց թաղին մէջ իր Յօհաննէս անուն եղբօրը կից տուն մը կը բնակէր։

Յօհաննէս իր կնոջը հետ կռուի ըլլալով, Ֆաթմա իր հարսին ձեռքը կը լնէ և կը վազէ երկու ամուսնացելոց մէջ խաղաղութիւն հաստատելու։ Յօհաննէս վայն առնելուն պէս, փայտէ կոշիկ (նալըն) մը կառնէ և այնպէս ուժգնութեամբ քրոջը կը նետէ, որ դժբաղդ Ֆաթմա՝ քունքէն զարնուելով՝ իսկոյն կը մեռնի։

—Վանէն հետևեալ ցաւալի անցքը կը գրեն։

« Ստամպօլեանց Հայրապետ աղայի մահուանէն յետոյ, եղած գոյքերն և ստացուածքներն ըստ սովորութեան կ'սկսի գրի և հաշուի առնուլ քաղաքի Ղատին, և այս առթիւ յիշեալ աղայի գրագիր Գ. Սահակը կը կանչէ կը հարցանէ Հ. աղայի ընկերական և ուրիշ առնելեաց ու տալեաց հաշիւներն ու գիրերը։ Գ. Սահակ կը պատասխանէ թէ եղածները արդէն յայտնի են, իմ քովս պահուած բան մը չկայ, ու յայտնի եղածներէն զատ՝ ես բան մը չեմ գիտեր։ Դարձեալ կ'ստիպէ Ղատին Գ. Սահակին, և նա նոյնը կը պատասխանէ։ Կը հրամայէ Ղատին և զԳ. Սահակն 'ի բանտ կը ձգեն շատ երկիւղ և սպառնալիք տալով իրեն։ Տասն աւուր չափ 'ի բանտ մնաց, և օրէ օր հիւանդութեան նշաններ երևցան, որ գնալով ծանրացաւ։ Ասեմափայլ փաշան 'ի Կարին կը գտնուէր այս միջոցին։ Առաջնորդ սրբազանը քանիցս խնդրեր է Ղատիէն, որ բանտէն ազատէր զԳ. Սահակը, խնդիրքը մերժուեր էր։ Վերջապէս ցաւոց ծանրութեանը համար հանին բանտէն և 'ի տուն տարին, ուր գեկա. 31ին հանգեաւ առ Աստուած իր ծաղիկ հասակին մէջ, 'ի մեծ սուգ իւր ծնողաց և ամուսնոյն և 'ի ցաւ բոլոր վանեցւոց, որոց սիրելի եղած էր իր ազնիւ և ուսումնասէր ձիրքերով, և միակ յոյսն էր իր ծնողաց ու գերդաստանին։ »

—Նամաթիւ յոյներ մայրաքաղաքիս անգղիական Լևանթ Հերըլտ լրագրին նամակ մը գրելով կը ծանուցանեն թէ յունարէն Անաթօլի լրագրին նախկին խմբագիր Գ. Սամարճեանի դէմ բանադրանք եղած չէ յունաց պատրիարքին կողմանէ, այլ միայն կոնդակ մը հրատարակուած է 'ի պաշտպանութիւն ուղղափառութեան։

Հետևեալ առաջարկութիւնը՝ որ ազգային գրական և ուսումնական հանրօգուտ պատկեր մը կամ վիճակագիր մը 'ի լոյս հանելու գովելի նպատակաւ յղացած է մեզ մեծայարգ աղա Միքայէլ Մ. Մխիթարեանց ազգիս գրագիտաց շատերուն ծանօթ ուսումնասէր հայկազն պաշտօնակալը, կը փութանք հրատարակել, բոլոր հայ գրասիրաց և արդիւնաբերաց ուշադրութեանը յանձնելով, ըստ խնդրոյ մեծայարգ հեղինակին։

« Խնդրեմ բոլոր հայոց հանդիսից խմբագիրներէն տպել իւրեանց հանդիսից մէջ այս խնդիրք։

Ամենախոնարհ խնդիր բոլոր Հայազգի վիճակաւոր առաջնորդներին, հոգևոր և աշխարհական զանազան ազգային ժողովներին և ընկերութիւններին, գրատան կառավարիչներին և տէրերին, օրագիրների (հանդէսների) տէրերին և տնօրէններին, մանաւանդ ամենայն ուսումնական և ուսումնասէր հայերին։

Ես միտք ունիմ և աշխատում եմ տպել (եթէ Աստուած աջողէ) մէկ ընդհանուր հայերէն ցուցակ « հայերէն լեզուաւ տպած բոլոր գրաւոր աշխատութեանց »։ Այսպիսի ցուցակը պէտք է իւրեան մէջ պարունակէ. 1. բոլոր « ուր և ինչ ժամանակ և ինչ տպած », հին թէ նոր, հայ մատեանների, օրագիրների, լրագիրների, ամսագիրների, օրացոյցների, դրացուցակների, բրօշիւրների, տպած տետրակների, վայելչագրութեան օրինակների և երաժշտական խաղերի, վերնագիրները (մակագիրները), ինչպէս որ ներքևումը գրած է օրինակի համար։ Բ. Հայերէն մակագիրներով տպած պատկերների ստորագրութիւնը, Վարդանայ, Տիգրանայ, Հայկայ և այլն և այլն նոցա խորհուրդը, մեծութիւնը, հեղինակի և փորագրողի անունը, երբ և ո՛ւր տեղէ տպած, ի՛նչ արժէ, ո՛ւր տեղից կարելի է գնել։ Գ. Համառօտ պատմութիւնը, տեղեկութիւնները և հասցէները (վերջին հայերէն և գաղղիերէն լեզուաւ) բոլոր անցեալ և այժմեան հայ խմբագրութեանց (հանդիսից, ամսագրերից և օրագրից) և տպարանաց, վերջինը թէ հայոց և թէ օտարազգի, ուր որ կայ կամ եղել է տպագրութիւն հայերէն լեզուաւ։ Դ. Գրաւոր և ձեռագիր աղբիւրները, որ տեղից որ կարելի լինի քաղել վերոյիշեալ Ա. Բ. և Գ. մէջ նշանակած տեղեկութեանց համար ծանօթութիւնք։ Ե. Հասցէքը բոլոր գրավաճառներին, կամ որոնց գրատունը վաճառվում են հայոց գրքերը։ Զ. Համառօտ ծանօթութիւնք և հասցէքը բոլոր հայոց տղայոց և աղջկաց ուսումնարանների, թէ մեծերի և թէ փոքրերի։

Այսպիսի ծանօթութեանց մէջը բաւական է որ պարունակուած լինէր ամենայն վարժարանի կամ ուսումնարանի մասին, ո՛րքան դասատուն և աշակերտ կայ, ի՛նչ առարկաներ կամ գիտութիւններ են ուսանում աշակերտները, ի՛նչ գրքերով կամ տետրակներով (գրքի մականունը կամ տետրակի շարադրողների անունը) ո՛ւր տեղ է վարժարանը այսինքն գիւղի կամ քաղաքի, գաւառի, նահանգի, փողոցի և տանտիրոջ անունները, ո՛ր թագաւորութեան մէջն է, և ո՛ր գլխաւոր քաղաքներից (գիւղի և գիւղաքաղաքների ուսումնարանները) ո՛րքան Ռուսաց վերըստ է կամ Ֆրանսըզի լիէօ։

Ցուցակը կը տպվի հաշուագրի (գաւթարի) ձևով, օրինակի համար, այսպէս։

Աստուածաբանութիւն, կամ պատմութիւն, կամ թատրոն կամ մաթեմաթիկայ։

Ճրագ հոգւոյ. « Ես լոյս եկայ աշխարհ, որ ամէն, ով որ ինձի հաւատայ, խաւարի մէջ չմնայ »։ Յովհաննէս Գլ. 46։ Երկրորդ տպագրութիւն Կ. Պօլիս. 'ի տպարանի Ա. Զըրըլի 1856 24ածալ—երես 36։

Շուշանիկ դուստր մեծին Վարդանայ հայոց սպարապետի։ Ողբերգութիւն ազգային պատմութիւնից բաժանած երեք հանդէսի վրայ, գործ Ցակովբայ Կարինեանց։ 1860 Թիֆլիզ, 'ի հայ տպարանի Գաբրիէլի Մելքումեանց և Համբարձումայ Էնֆիաճեանց, 8ածալ (Տ. 8 երես 73)։

Թուաբանութիւն յերկուս գիրս բաժանեալ 'ի հայր Սուքիաս վարդապետէ Ագամալեան 'ի հայրապետութեան Տ. Ղուկաս հայոց կաթողիկոսի յամի Տեառն 1781 'ի մարտի 8. և 'ի թուականութեան հայոց ՌՄԼ. 'ի Վենէտիկ, տպարանի Գևորգեայ Թէոդոսեանց 24 ածալ —երես 521։

Ցուցակը կը տպվի մօտ 1200 օրինակ, որ մի կամ երկու օրինակ ձրի ուղարկվի բոլոր հայ վիճակաւոր առաջնորդներին, վանքերին, ուսումնարաններին, ժողովներին հոգևոր և աշխարհական, զանազան ազգային և ուսումնական ընկերութեանց, խմբագրութեանց և գրավաճառներին։ Տպագրութեան ձևը կը լինի ինչպէս որ 'ի վերոյ նշանակեալ է, և այնպիսի թղթի վերայ, որ ժամանակով, կամեցողը կարողանայ մելանով աւելցնել պակասը կամ ուղղել սխալը։ 1, 2, 3, 4 և 5 էջերը կը լինին այն նպատակաւ որ գրավաճառները կամ գրատուն ունեցողները նոյն կարողանան իւրեանց համար գործածել և 1, 2, 3 և 4 էջերի մէջ իւրեանց անունները կամ ծանօթութիւնները նշանակել։

Զկնի ամենայն բաժանմանց կը լինի օրինակ Աստուածաբանութեան, դրամագիտութեան, բնագիտութեան և այլն և այլն կը լինի թողած 2րդ մինչև 8 սպիտակ, անխիզ թերթ որ մէջը մուծանվին նորատիպ կամ պակաս գրեանց վերնագիրները։

Որովհետև չկայ ոչ մի տեղ մէկ ազգային գրատուն, ուր որ հաւաքուած լինէր բոլոր հայերէն լեզուաւ տպած գրեանքը և այլն և այլն, վասն որոյ ես պարտաւոր եմ դիմել խնդրանօք այն պատուելի անձանց, միաբանութեանց և ընկերութեանց, որոնց անունները յիշել եմ նամակիս ճակատագրումը։

Աղբիւրները հաւաքելիս լաւ կը լինէր հետևել, փոքր 'ի շատէ մէկ կարգի, զոր օրինակ բաւական կը լինէր աղբիւրները բաժանուէին 12 կարգ. աստուածաբանութիւն, պատմութիւն, աշխարհագրութիւն, բնագիտութիւն, մաթեմաթիկա, քաղաքականութիւն, լեզուագիտութիւն, երգեր, թատրոնական շարադրութիւնք, բժշկականութիւն, փիլիսոփայութիւն, ճանապարհորդութիւն և խառն գրեանք։ Բայց եթէ որ և իցէ դժուարութիւն պատահի կարգաւ գրելու աղբիւրները, խնդրեմ խառն գրել, ես ինքս կարգի կը դնեմ, մի միայն գրածը լինի մելանով և պարզ։

Ինչպէս որ յայտնի է հայ տպագրութիւնը հաստատուեցաւ 1565 Վենետիկ, յետոյ նոյն տեղ հայոց Մխիթարեանց 1715. 1567 Կ. Պօլիս, 1584 Հռոմ, 1616 Լեմբերգ, 1624 Միլան, 1633 Փարիզ, 1640 Ջուղա, 1660 Ամստերդամ (Ամստելօդամ), 1673 Մարսէլ, 1680 Լեպցիգ, 1690 Պատուա, 1713 Կալկաթա և Մադրաս, 1710 Էջմիածին, 1780 Պետերբուրգ, 1790 Նոր Նախիջևան, 1793 Աժտերխան, յետոյ Թիֆլիզ, Շուշի և այլն և այլն։ Կը ցանկայի որ բոլոր հայ տպարանաց պատմութեան հետ կարողանայի ցոյց տալ նոցա մէջ տպած գրեանց վերնագիրները և թէ ո՛ւր կը գտանվին և քանի՛ օրինակ, այն գրեանցից որոնք տպած են մինչև 1830 թիւը և մանաւանդ որոնք հազուագիւտ են։

Նմանապէս հայ հանդիսից պատմութեան հետ շատ կը ցանկայի ցոյց տալ այն նշանաւոր հատուածները կամ շարադրութիւնները, որոնք ազգային գրականութեան մէջ ունին խորհուրդ, առանձին տպուած չեն, այլ կը գտանուին այս կամ այն հանդիսի մէջ։ Զոր օրինակ, « Կռունկ ամսօրեայ հանդիսի մէջ, 1863 ամի տպուած են, Կարապետ վարդապետ Շահնազարեանցի գաղղիերէն գրած « Օրագիր հայոց պատմութեան » թարգմանութիւնը. Ժամանակագրութիւնը Պետրոս Դի Սարգիս Գիլանենցի։ Յովսէփ Կաթուղիկոս Արղութեանցի յիշատակարանը, Ասիբեկ և Գիւլի և այլն և այլն։

Վիեննա և Վենետիկ տպած մատենից ցուցակները ունիմ և չունեցած ծանօթութիւնքը նոցա մատենից յոյս ունիմ ստանալ հայոց Մխիթարեանց երկու միաբանութիւններից, վասն որոյ կամեցողներուն օգնել ինձ, կը ծանուցանեմ որ Վիեննայի և Վենետիկոյ գրեանց ցուցակը չուղարկեն, բայց 'ի դորանից կը խնդրեմ բոլոր հայ գրեանց հանդիսից և այլն ցուցակները և ծանօթութիւնները, ինչպէս որ վերևը գրել եմ։

Զենկերի « Պիպլիօթէքա Օրիենթալիս », Վիեննայի և Վենետիկոյ հայոց Մխիթարեանց, Ինճիճեանցի և Լազարեանց ուսումնարանի ցուցակները ունիմ, նմանապէս գրած աղբիւրներ, որոնք հաւաքել եմ 1865 թուականին ճանապարհորդելուս Բերլին, Վիեննա, Վենետիկ, Հռոմ, Պօլիս, Տփխիս, Մոսկվա և այլն, բայց դոցա մէջ պարունակուած աղբիւրները բաւական չեն իմ մտադրութեանս համար։

Ես աւելորդ եմ համարում ասել որքան հարկաւոր է մեզ ամենայն կողմանէ մի այսպիսի տպած ցուցակ, վասն որոյ յուսամ եմ, որ ամենայն խելացի հայ, որի սրտումը ուսման կայծը ցամքած չէ և որի խելքը կարող է գնահատել [illegible], կօգնէ ինձ այս գործի մասին, ըստ չափու կարողութեան։

Յուսալով՝ որ խնդրքիս կատարողները գտանուին նշանակում եմ հասցէս. Միքայէլ Մեսրոպեան Մխիթարեանցին. Ռուսիա քաղաք Պետերբուրգ, Մոյկա ջրանցքի վերայ, Պեվչեսկի կամուրջի մօտ, Իւնկերի տունը, բնակարան Ն. 1. »

Ազգային հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնն հետևեալ նուիրատուութեանց ցուցակը ղրկած է մեզ 'ի հրատարակութիւն։

Թաշճեան Յովհաննէս աղայէ բրինձ 40 հօխայ.

Խնամակալ տիկիններէ	պողաչայ	80	օխայ
» »	ծխախոտ	8	»
» »	շաքար	6	»
» »	վերմակի երես պասմայ	31	հատ
» »	բարձի երես	10	»
» »	բարձ բրդով	10	»
» »	» երեսի, բամպակով	10	»

Թոքաթցի Աւագեան Գրիգոր աղայէ հացագին 100 ղուրուշ.

Քանի մը բարեպաշտ անձինքներէ, ձեռօք Կիւմիւշճի Նազարեթ աղայի.

բրինձ	52	հօխայ
միս	96	»
շաքար	28	»
ալիւր	20	»
սապոն	22	»
նիշաստա	2	»
ծխախոտ	6	»
չէքէրճի պէյսի և քիշմիշ	300	դրամ
վարդեջուր	200	»
զաֆրան	15	»

Բարեպաշտօն անձ մը հաց	200	հօխայ
» » միս	87	»
» » բրինձ	40	»
» » չոր սալոր	30	»
» » բանկի խաշէր	10	»
» » սապոն	8	»
» » շաքար	5	»
» » գինի	2 1/2	»
» » օղի	2 1/2	»
» » վառելու փայտ	1	չէքի

Ֆնտըքլեան Մ. Պօղոս աղայէ Ամերիքան 2 թօփ։

2 փետրվար 1866

Ի դիմաց ազգային հիւանդանոցի հոգաբարձութեան
Անդրանիկ Արծրեան։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԹԱՏՐՈՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ՓԵՏՐ. 10 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄ 3ԻՆ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ ԱՐՏԱՔՈՅ ԿԱՐԳԻ

Ի Նպաստ Օստ Ֆէլլօյեան Արամ անձնին աղքատաց

ՎԱՐԴՈՒԹԻՒՆ Ս. ՀԷՔԻՄԵԱՆԻ

ՆԱԽԵՐԳԱՆՔ Թ. ԹԷՐԶԵԱՆԻ

Պօղոս և Վիրգինիա — Ողբերգութիւն 'ի 5 արարուածս, թարգմանութիւն Ս. Հէքիմեանի

ԴԱՏԱՂՔ ԵՒ ԽԱՂՔ—ՋԱՒԵՏՏ

ԲՈՒՐՍՕՆԵԱՆ — Ա. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ԳԻՆ

Օթեակ Ա. կարգ	ղուրուշ	30
» Բ. »	»	70
» Գ. »	»	40
Աթոռ վերնայարկի	»	20
Թիկնաթոռ	»	20
Աթոռ	ղուրուշ	15
Նստարան	»	12
Մուտք	»	8
Վերնատուն	»	6

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. Պօլիս 4 փետր.

Գաղղիոյ կառավարութեան կողմանէ ազգային ժողովոյ ներկայացած պաշտօնական գրուածներն առևտրական գործոց վրայ ալ օգտակար տեղեկութիւններ կը պարունակեն։ Քաղաքական տնտեսութեան մեծ պարծանաց մէկն այն է, որ նիւթական յառաջդիմութեան վերաբերեալ ճշմարիտ սկըզբունքներ տարածելով Եւրոպայի զանազան ազգաց և տէրութեանց մէջէն առևտրական դժուարութիւններն ու խոչընդոտները վերցուց։ Հին ատենները, տէրութիւնք որպէս թէ իրենց ներքին արտադրութիւնը քաջալերելու համար, ընդհանրապէս դուրսէն եկած ապրանքները կարգիլէին կամ վրան ծանր մաքսեր կը դնէին, և որպէս թէ սղութիւն չձգելու համար կարգիլէին որ այն ինչ ապրանքը դուրս չերթայ։ Այս դրութիւնը, որ արգիլական դրութիւն կ'ըսուի, սակայն շատ տէրութեանց մէջ վերցած չէ, և գլխաւորապէս Ռուսիա ու Միացեալ—Նահանգները խիստ յարեալ են արգելական դրութեան։ Բայց նիւթական զարգացման միջոցն այս չէ, այլ առևտրական ազատ հաղորդակցութիւնը, որով միայն երկիր մը կը կարենայ իր պիտոյքն ամենէն աժան կերպով լրացունել, և իր աւելցածն ալ, եթէ փոխադրութեան համար ճանապարհներ ունի, ուրիշ հրապարակներ տանելով ամենէն սուղ կերպով ծախել։ Գաղղիա ու Անգղիա այս սկզբանց վրայ հաստատեցին իրենց 1860ի առևտրական դաշնադրութիւնը, և եւրոպական միւս տէրութիւններն ալ հետզհետէ դաշնադրութիւններ հաստատելով նոյն սկզբունքն ընդունելու վրայ են։ Տաճկաստան ալ 1861էն ի վեր օտար տէրութեանց հետ իր ունեցած առևտրական հին դաշնադրութիւնները նորոգեց։ Գաղղիա անցեալ տարի առևտրական վեց դաշնադրութիւն ընելու ձեռք զարկած էր, որոց գլխաւորը Գերմանիոյ հետ հաստատուածն է։ Անցեալ մայիս ամսոյ մէջ 19 տէրութեան ներկայացուցիչներն ալ Փարիզ դեսպանաժողով մը կազմելով հեռագրական դաշնադրութիւն մ'ըրին, որ հեռագրական հաղորդակցութիւնները դիւրացընելով առևտրական հաղորդակցութեանց աճմանն ալ մեծապէս պիտի նպաստէ։

Քանի տարիէ 'ի վեր չէրամի հիւանդութիւնը Գաղղիոյ մէջ մետաքսի մշակութիւնը բնաջինջ ընել կսպառնար։ Ճափոնէն բերուած առողջ հունտերու միջոցաւ մասամբ իւիք հիւանդութեան առաջքն առնուեցաւ, և խարդախութեան տեղիք չտալու համար Ճափոնի գաղղիական հիւպատոսաց կնիքը կը դրուի անկէց եկած հունտի սնտուկներուն վրայ։ Կառավարութիւնը ձեռնհաս յանձնաժողով մ'ալ անուանած է՝ որ մետաքս եղած գաւառներուն մէջ հիւանդութեան պատճառները մանրամասնաբար քննելով՝ դարման մատուցանելու միջոցներուն վրայ պիտի խորհի։ Բայց մետաքսի մշակութեան այս անյաջող վիճակին մէջ՝ մետաքսագործութիւնը ետ մնացած չէ, և միայն մետաքսին սղութիւնն ու նըւազութիւնն արգելք եղած են անոր կատարեալ զարգացմանը։ Ամերիկայի հետ մետաքսեղինաց առուտուրը դարձեալ սկսեր է, և անցեալ մայիսէն 'ի վեր մետաքսեղինաց համար շարունակ Նիւ—Եօրքէն հրամաններ կառնուին Մարսիլիա և Լիոն։

Ամերիկայի խաղաղութեան պատճառաւ բամպակագործութիւնը կանոնաւոր ընթացից մէջ մտեր է, և գործարանները բանիլ սկսելով, պարապ գործաւոր չէ մնացեր։ Իսկզբանն Ամերիկայի մէջ գտնուած բամպակին քանակութիւնը չիմացուելով, առևտուրներն անստոյգ վիճակի մէջ էին, բայց անցեալ հոկտեմբերի մէջ հաստատ կերպով հասկցուեցաւ որ Ամերիկայի բամպակը նուազ է, ուստի և գները ելան, և յետոյ իջնելուն պատճառն ալ այն է որ բամպակեղէն ապրանքը՝ եթէ չափէն դուրս սղէ՝ առնող չըլլար։ Այս նիւթիս վրայ գաղղիոյ կառավարութեան պաշտօնական գրուածներն ալ մեր ասկէց յառաջ տուած տեղեկութիւնները կը հաստատեն, այն է թէ այս տարի չյուսացուիր որ բամպակին գինը մեծ

փոփոխութեանց ենթակայ ըլլայ։

Բուրդի առեւտուրը խիստ բանուկ եղած է վասն զի ամերիկացիք բրդեղէն ապրանք առնել սկսան դարձեալ Գաղղիայէն, այնպէս որ գործաւորներն հազիւ կը բաւեն գործարանաց մէջ։ Ընդ-գործ բուրդին գինը գտալի կերպով բարձրացած չէ, վասն զի Աւստրալիայէն շատ բուրդ կու գայ։ Բամպակին սղութեան ատենները չուխան այնչափ կուզուէր որ գիշերներն անգամ գործարանները բանիլ սկսան, բայց հիմա չուխայի առեւտուրը քիչ մը թուլցած է, և աս որ գլխաւոր պատճառները կը համարուին արտադրութեան չափազանցութիւնը, ուրիշ տեղեր վար գիներով չուխաներ ելնելը, Պրուսիայի պատերազմը, բամպակեղինաց գործածութեան շատնալը եւայլն։ Բայց Գաղղիոյ չուխայի գործարանաց մէջ ուրիշ կատարելութիւն մը կը մնացուի, մեքենաներու գործուածքն աւելցունելով։

Աշխատութիւնը Գաղղիոյ մէջ զանազան փոփոխութեանց ենթակայ եղաւ անցեալ տարի վուշի (քէթէն) հունձքը նուազ ըլլալուն պատճառաւ, բայց նոյն խել ատոր համար արտադրուած ապրանքն ալ դիւրութեամբ ծախուեցաւ։

Մինչեւ մօտ ժամանակներս Սեւ ծովէն փոքր Ասիոյ ներքին քաղաքներն ապրանք տանելու գլխաւոր նաւահանգիստը Սամսոն էր։ Աշխալու, Տիֆլիս, Էրզրում, Երզնկա, Արապկիր և Խարբերդու վաճառականներն իրենց ապրանքները Սամսոն հանելով անկէ կը տանէին կամ կը ղրկէին վերոյիշեալ քաղաքները։ Սակայն քանի մը տարիէ 'ի վեր Սեւ ծովու շոգենաւները Կիրասոնի հետ ալ կանոնաւոր երթեւեկութիւն հաստատելով, փոքր Ասիոյ վերոյիշեալ քաղաքաց վաճառականներուն մեծ դիւրութիւն ու օգուտ եղաւ՝ թէ փոխադրութեան ճամբան կարճելովը, թէ ծախուց մեծ խնայութիւն ըլլալով. վասն զի Կիրասոնէն վաճառքներն ուղղակի Շապին Գարահիսար կերթան, ուրկից ամեն օր պատրաստ կառաւոր անպակաս ըլլալով, թէ ճամբորդներն և թէ վաճառքները Սամսոնի ճամբէն 6—7 օր յառաջ և աւելի քիչ ծախքով իրենց երթալիք տեղը կը հասնին։ Արդէն Կիրասոնի մէջ Շապին Գարահիսարու վաճառականաց Քոմիսիոնճի հանրածանօթ Գէորգ աղա Մաղմանեան՝ պատրաստ է իրեն եղած ամեն յանձնարարութիւնները սիրով և ամենայն խնամով կատարելու, որով փոքր Ասիոյ վաճառականք՝ վերոյիշեալ օգուտներէն զատ՝ պատուաւոր և գործունեայ Քոմիսիոնճի մը կունենան Կիրասոնի մէջ, յորմէ՝ ինչպէս մինչեւ այսօր հետը գործ ունեցողները՝ նոյնպէս և իրենք բոլ ամենայնի գոհ պիտի ըլլան անշուշտ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԾԻԼ՚Ն ԱՒԱՐԱՅՐԻ

Երուանդայ Գ. Մարկոս Աղաբէկեան խմբագրութեամբ հրատարակելիք այս Ազգային Քաղաքական Գրականական և Թատերական ամսատետրին առաջին թիւն 'ի լոյս ելաւ։

Այս անգամ պարունակած նիւթերն են՝

1. Ողջոյն առ ազգն Հայոց։

2. Անուանի Շիլլէր Գերմանացի բանաստեղծին կեանքն և իր Վիլհէլմ Թէլ անուն ողբերգիկ քերդուածը։

3. Ընդհանուր Հայոց Կաթողիկոսութիւն՝ Ներսէս եպիսկոպոսի մահէն մինչեւ Մատթէոս Արքեպիսկոպոսի մահը, քննադատական ազգային արդեան պատմութեան, որուն մէջ խիստ կարեւոր տեղեկութիւններ կան լրջմիտ ազգայնոց ուշադրութեան արժանի։

Բաժանորդութեան տեղերն են՝ Կ. Պոլիս Մահմուտ փաշան Նորատունկեան Արմենակ աղայի խանին վերնայարկը, խմբագրին սենեակը։

Իսկ ուրիշ քաղաքաց մէջ հոգաբարձուներն են՝

Եգիպտոս, Մկրտիչ աղա Տ. Գաստարեան։

Հալէպ, Յօհաննէս աղա Քիւբքճեանօֆ։

Իզմիր, Ենովք աղա Եղսաեան։

Տրապիզոն, Գասպար աղա Խանէտանեան։

Կարին, Աղէքսանդր աղա Տ. Ներսէսեան։

Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն է՝ Տաճկաստանի համար՝ վեց արծաթ Մէճիտիէ, ճամբու ծախքն ալ մէկտեղ։

ՍԻՕՆ
ԱՄՍԱԳԻՐ

Ազգային, Բանասիրական, Գրագիտական եւ Քաղաքական

Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց արժանապատիւ ուխտին խմբագրութեամբ այս անունով ամսատետր մը հրատարակիլ սկսաւ, որ կը խոստանայ սիրոյ և խաղաղութեան դրօշակիր ըլլալ, և առանց տարօրինաւոր վիճաբանութեանց մէջ մտնելու, ամեն տեսակ նիւթոց վրայ անխտիր խօսիլ։ Ս. Յակոբեանց միաբանութեան այս նոր ձեռնարկն իրենց ուսումնասիրութեան նոր գրաւական մ'ըլլալով, գովութեան և քաջալերութեան արժանի է։

Առաջագրութեան տեղերն են մայրաքաղաքս Մէրճանը Գ. Յ. Մարգարեանի գրատունը և Մահմուտ փաշան դրավաճառ Գ. Յ. Գալֆաեանի խանութը։

Տարեկան գինն է 1 1/2 արծաթ Մէճիտիէ։ Ճամբու ծախքն առնողին վրայ է։

ՊԱՏԺԱԿԱՆ
ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ

Տէրութեան օրէնքները գիտնալ ամեն մարդու անհրաժեշտ պարտականութիւն մ'է, մանաւանդ այն օրէնքները որ մարդոց կենցաղավարութիւնը կանոնաւորելու և առ տէրութիւն ու առ իրեարս ունեցած փոխադարձ իրաւունքն ու պարտականութիւնները սահմանելու կը ծառայեն։

Այս կարգէն է տէրութեան Պատժական Օրինագիրքը։ Որչափ մարդիկ կան՝ մանաւանդ մեր ազգին մէջ, որ այս ամենակարեւոր օրինաց տեղեկութիւն չունենալով, ոչ իրենց պարտականութեանց ոչ ալ իրաւանց սահմանները կը ճանչեն, և ասկից զանազան վնասներու կը հանդիպին։ Շատեր ալ զրկանք մը կամ անիրաւութիւն մը կրած ժամանակ ինչ ընելնին չեն գիտեր, և շատ անգամ սխալ ընթացքի մէջ գտնուելով իրաւունքնին կը կորսնցնեն։

Այս անպատեհութիւններէն մեր ազգայիններն ազատ մնալու համար, ազգային Վարչութեան առաջարկութեամբ և Ն. Գրան հրամանաւ՝ տէրութեան պատժական օրինագիրքը հայերէն պարզ [illegible] լեզուի թարգմանուած կը ծախուի մայրաքաղաքիս ամեն հայ գրավաճառաց քով։ Գին 10 ղրուշ։

ԱԶԴ

Ընթերցասիրաց ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովոյ համար կը հրաւիրեմ մեր Արդոյ ընկերակիցները փետր. 13ին ժամ վեցին ամբողջ գտնուիլ Մայր եկեղեցւոյ մէջի քարտուղարանը։ Եթէ ուրիշ հրաւէրներու նման այս անգամ ևս մեծագոյն մաս չգտնուի, անշուշտ ամեն որոշում գտնուած ընկերներով պիտի գործադրուի։

1866 փետր. 1 — Համբարձում Ալթունճեան

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Երեքշաբթի օրը ժամը ինինն միջոցները՝ Մահմուտ փաշային և մեծ շուկային կողմերը օձիկի մը մէջ անցած փոքրիկ շղթայով մը եօթն բանալի ինկեր են։ Կը խնդրուի որ գտնողը տանի Քիւչիւք Եըլտըզ խանի օտապաշիին յանձնէ, և ատոր համար խոստացուած մէկ լիրա վարձքն ընդունի։

Գաղղիացի բարեկիրթ օրիորդ մը կը փափաքի պատուաւոր ընտանիքի մը քով դաստիարակուհւոյ պաշտօն վարել, կամ օրիորդաց դաստիարակութիւն ընել։ Ուզողը լրագրոյս գրասենեակէն կրնայ տեղեկութիւն առնել։

ԹՈՒՂԹ
ԵՒ ԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

ՁԻՆԻԼԻ ԽԱՆԻՆ ԴՈՒՍԸ ԿԻՑ ԹԻՒ 12 ԵՒ 14 ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ

ԱՄԵՆԱԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՄԵԾ ԵՒ ՄԱՆՐ ՎԱՃԱՌՄՈՒՆՔ

Յ. ԱՐՇԱԿ ԵՒ ԸՆԿ.

Պատիւ ունին արգոյ հասարակութեան ծանուցանելու, որ ամեն տեսակ թուղթեր և գրութեան պիտոյքներ, ինչպէս տետրակներ, կաղամարներ, ընդօրինակութեան մամուլներ, գրիչ, մելան, կնքամոմ, կանոն, գրաւաղ, եւայլն եւայլն Եւրոպիոյ գործարանաց հետ ուղղակի յարաբերութեանց շնորհիւ կարող են պօլսոյ ամեն թղթավաճառներէն աւելի աժան գներով ծախելու թէ մնատկով և թէ հատով ուզողներու. հասարակութեան դիւրութեանը համար վերջին գիները օրինակներուն վրայ նշանակուած են, մնատկով կամ շատ առնողներուն համար օրինաւոր զեղչ ըլլալու պայմանաւ։ Գաւառներէն թուղթ եւայլն ուզողները կրնան դիւրութեամբ առնալ, և այնպիսեաց օրինակներն ալ կը ղրկուին, ծախքը իրենց վրայ ըլլալով. նամակները պէտք է վճարուած ըլլան։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

1866 ՓԵՏՐՎԱՐ 5 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐԸ

ԲԱՑ 'Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

Թիւ Շոգեն.	Ժամը	
16	1 1/2	Եէնի Մահալլէէն Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Սթէնիա, Էմիրկեն, Հիսար, Պէպէք.
2	2 1/2	Պէօյիւքտէրէէն Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկեն, Հիսար, Պէպէք, Առնաւուտքէօյ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.
18	4 1/4	Եէնի Մահալլէէն Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Սթէնիա, Էմիրկեն, Հիսար, Պէպէք, (ուրբաթ օրերը Վանիքէօյ եւ Պէյլէրպէյի).
6	2	Պէյքօզէն Բաշապահճէ, Գանլըճա, Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյի, Գուզկունճուք.
17	3 1/2	Պէօյիւքտէրէէն Թարապիա, Պէյքօզ, Բաշապահճէ, Գանլըճա, Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյի, (ուրբաթ օրերն զատ).
8	2	Առնաւուտքէօյէն Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ.
1	2 1/2	Առնաւուտքէօյէն Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.
9	3	Առնաւուտքէօյէն Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ.
8	4 1/2	Առնաւուտքէօյէն Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ.
6	5 1/2	Առնաւուտքէօյէն Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ (ուրբաթ օրերէն զատ).
1	8 3/4	Եէնի Մահալլէէն Պէյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկեն, Հիսար, Առնաւուտքէօյ, Օրթա. Պէշիկ. Գապաթաշ.

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆԵԼԻՔ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

Թիւ Շոգեն.	Ժամը	
8	3 1/4	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Առնաւուտքէօյ.
1	4	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Առնաւուտքէօյ, Հիսար, Էմիրկեն, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Եէնի Մահալլէ.
2	4 1/2	Կամուրջէն չխտակ Առնաւուտքէօյ.
6	9	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ, Առնաւուտքէօյ, (անկէց չխտակ կամուրջը կը դառնայ).
2	10	Պէպէք, Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէօյ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնի Մահալլէ.
8	10	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչէշմէ, Առնաւուտ. եւ անկից կամուրջը.
9	10 1/2	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Առնաւուտ. եւ անկից կամուրջը.
18	10 3/4	Պէպէք, Հիսար, Էմիրկեն, Սթէնիա, Եէնիքէօյ, Թարապ. Պէօյիւքտէրէ,
17	10 1/2	Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ, Գանտիլլի, Հիսար, Գանլըճա, Բաշապահճէ, Պէյքօզ, (ուրբաթ օրերէն զատ).
6	11	Գուզկունճուք, Պէյլէրպէյի, Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ, Հիսար, Գանլըճա, Պէյքօզ. (ուրբաթ օրերը 10 3/4ին պիտի ելլէ.
16	11	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ, Առնաւուտքէօյ, Հիսար, Էմիրկեն, Եէնիքէօյ.
1	11 1/4	Գապա. Պէշիկ. Օրթա. Գուրուչէշմէ, Առնաւուտքէօյ.
8	11/40	Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ, Առնաւուտքէօյ.

1866 ՓԵՏՐՎԱՐ 6 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆԵԼՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամը		
1 1/2	Մէկ շոգենաւ մը	Պէօյիւքտէրէէն Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկեն, Հիսար, Առնաւուտքէօյ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.
2	» »	Առնաւուտքէօյէն Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ Պէշիկ. Գապաթաշ.
3 1/2	» »	Պէօյիւքտէրէէն Թարապիա, Պէյքօզ մինչեւ Պէյլէրպէյի բոլորին հանդիպելով.
4	» »	Եէնի Մահալլէէն Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Սթէնիա, Էմիրկեն, Հիսար, Պէպէք, Առնաւուտքէօյ, Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.
8 1/4	» »	Պէօյիւքտէրէէն Թարապիա, Պէյքօզ, Գանլըճա, Հիսար, Վանիքէօյ, Չէնկէլ քէօյ, Պէյլէրպէյի, Օրթաք. Պէշիկթաշ.
9	» »	Եէնի Մահալլէէն Պէօյիւքտէրէ, Թարապ. Եէնիքէօյ, Էմիրկեն, Հիսար, Առնաւ. Օրթաք, Պէշիկթ. Գապաթաշ.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆԵԼՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամը		
3 1/2	» »	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ, Պէյլէրպէյի, Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ, Գանտիլլի, Հիսար, Գանլըճա, Պէյքօզ, Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Եէնի Մահալլէ.
4	» »	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Առնաւուտքէօյ, Հիսար, Էմիրկեն, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ.
9 3/4	» »	Պէշիկթ. Օրթա. Առնաւուտքէօյ, Հիսար, Էմիրկեն, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Եէնի Մահալլէ.
10 1/2	» »	Պէյլէրպէյի, Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ, Գանտիլլի, Հիսար, Գանլըճա, Բաշապահճէ, Պէյքօզ.
10 3/4	» »	Պէշիկթ. Օրթա. Գուրուչէշմէ, Պէպէք, Հիսար, Էմիրկեն, Սթէնիա, Եէնիքէօյ, Թարապ. Պէօյիւքտ.
11 1/4	» »	Գապաթաշ, Պէշիկթ. Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ, Առնաւուտքէօյ.

Ամեն ուրբաթ օրեր կամուրջէն ժամը 4 ին մէկ շոգենաւ մ'ելնելով Իւսկիւտար, Գուզկունճուկ, Պէյլէրպէյի, Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ, Գանտիլլի, Հիսար, Գանլըճա, Բաշապահճէ, Պէյքօզ եւ Թարապիա հանդիպելով Պէօյիւքտէրէ պիտի երթայ։ Երեկոյին ժամը 8 1/2 ին անկից դառնալով վերոյիշեալ տեղերը պիտի հանդիպի, բաց 'ի Գանտիլլի եւ Գուզկունճուգէն, կամուրջը պիտի դառնայ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 5 ՓԵՏՐՎԱՐ	Շաբ. 30	Եշ. 31	Գշ. 1	Դշ. 2	Եշ. 3	Ուր. 4
	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.
Օսմանեան լիրա Մէճ. .	102	102	102	102	102	102
Գաղղիոյ արծաթ . .						
Լոնտոն ստակ . . .	42.37	42.27	42.38	43	43.1	43.8

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 5 ՓԵՏՐՎԱՐ

ԱՐՄՏԻՔ		ՄԵՏԱՔՍ	
Ցորեն Թալեան կարծր	32—33	Պրուսա կարճ թէֆէ	520—530
» խամալը »	28—29.20	» երկան »	540—550
» Բուլ. Պալլէք	26—29	» խազակ չոր	—
» կալաց	—	Շաբին հօխան Փրանք	62—64
» Վառնա	—	» 4 սլաճախ »	—
» խարբալը կակուղ	19—23	» խարապաղ »	—
» կալաց »	24—27	» Պարկա. »	55—58
Գաւրկազ »	25—27	» Երկրորդ »	—
» Պալլէք »	24—26	» Մահալլէճ »	—
« Վառնա »	25—27	» Պանտըրմա »	—
Եղիպտացորեն կալաց	14—47	» Կէյվէ »	—
Գարի	12—13		

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Ղուրուշ
Բամպակ Պալըքեսէր	հօխայ	—46
» Կէյվէ	»	—47.20
» Ադանա	»	—47
» Թուսաստան	»	—15.20
Բուրդ Էնկիւրի լուացված	»	—15
» » չլուացված	»	— 8
» Պալըքեսէր չլուաց.	»	— 8.20
Ճէյրի Էնկիւրիւ	»	—14.20
» Թօխաթ	»	—13
» Զորում	»	—12
Մազը սեւ	»	16—17
» ճերմակ	»	9—10
Թիֆթիք Էնկիւրիւ	»	41—42
Աֆիոն Պալըքեսէր	»	—190
Քիթրէ ճերմակ բանուած	»	20—24
Ալիզար Տաճկաստանի	»	14—16
Մեղրամոմ դեղին Տրապիզոնի	»	—22
» » Անատօլու	»	—24
Նուսամ Բուռկէլլի	»	—
Կտաւատի հունտ Բուռկէլլի Քիլէ	»	—
» » Պանտրմա	»	—
Ձէթ Այվալըգ	հօխայ	— 8.20
» Կիրիտ	»	— 8
Աճառ (Սապօն) Գանտիա	»	— 6.70
» » Միտիլլի	»	— 5
Բրինձ Եգիպտոս Բէշլիտ	»	— 4
» Տիմեաթ	»	—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

			Ղուրուշ
Խահվէ Ռիօ եւ Գաիռօ 100	հօխան		950—1000
» Մարթինի	»	»	—
Շաքար գլուխ 6-10 Լ. Կ.	»	»	—
» փոշի (թօզ)	»	»	—246
» Հոլ. գլուխ	»	»	—300
» փոշի	»	»	—245
Գաղղ. գլուխ	»	»	—290
» փոշի	»	»	—242
Անագ (գալայ)	»	»	—700
Պղպեղ (պիպէռ)		հօխայ	— 6
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկալա		»	—160
» » Մատրաս		»	—140
Անուշադր (Նըշատըր)		»	— 62
Բոլպատ (Չէլիք)		մնատկ	—480
Կապար (Գուրշուն)		»	— 3
Թիթեղ (Թենէքէ) գոյդ սնտ.		»	—360
Ձիւք տախտակ Թիւ. 7 — 12		Հիւ	— 5
Երկաթ Անգ. ձողաձեւ		կնդ.	68— 70
» Բեւեռացու		»	73— 75
» Տախտակ 1—14		»	110—115
» Բոլորակ		»	140—145
» Ռուսիոյ		»	120—130
Քարփիճա Վարկ 39		Հիւ.	— 95
Իսմիրպեճ ճէն. գոյդ		Մնտ.	—250
» Պէյճ.		»	—230
» Թրիէսթ		»	— 80
Սպառմաճէթ Վիէննա		հօխան	— 46
» Թրիէստ եւ Գաղղ.		»	— 15.20

Այս լրագիրը շաբաթն երկու անգամ կելլէ Չորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը։ Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրուիլ, Կ. Պոլիս Ջինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը նոգաբարձուներն են։

ԻԶՄԻՐ. Ցարութիւն աղա Տէտէեա.

ԵԳԻՊՏՈՍ. Պօղոս էֆէնտի Կարապետեան.

ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ։ Մանուկի Սուքիաս աղա Գալուստեան։

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էյմասեան.

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.

ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Աբրահամ աղա Սրապ Խաչերեան։

ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Ցարութիւն աղա Շամճեան.

ՎԱՆ. Գրիգոր աղա Իսահակեան.

ԵՐԶՆԿԱ. Ըներցաւիրաց Ընկերութեան.

ԱՅԱՍԱՍԱՐ. Մանուկի Ցակոբ աղա Տ Գրիգորեան։

Ուրիշ քաղաքներէն ստորագրուիլ ուզողները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան բղթակցիլ։

Խմբագիր-Տնօրէն

Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

Կ. ՊՈԼԻՍ ՋԻՆԻԼԻ ԽԱՆ